

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

556. PLENÁRNE ZASADNUTIE EURÓPSKEHO HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO VÝBORU –
INTERACTIO, 2. 12. 2020 – 3. 12. 2020

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Príprava stratégie EÚ na zlepšenie
ekologických zručností a kompetencií pre všetkých

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2021/C 56/01)

Spravodajkyňa: **Tatjana BABRAUSKIENĚ**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	20. 2. 2020
Právny základ	článok 32 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	11. 11. 2020
Prijaté v pléne	2. 12. 2020
Plenárne zasadnutie č.	556
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	241/4/8

1. Závbery a odporúčania

1.1. EHSV zdôrazňuje, že **environmentálna zodpovednosť je povinnosťou každého jednotlivca**. Udržateľný environmentálny rozvoj si vyžaduje radikálne sociálne zmeny, a to vrátane zmeny mentality, správania, životného štýlu jednotlivcov aj skupín, ako aj zmien týkajúcich sa organizácie našich krajín a spoločností zo sociálneho, politického a ekonomického hľadiska.

1.2. EHSV naliehavo vyzýva členské štáty, aby vypracovali účinné národné stratégie so zapojením sociálnych partnerov a príslušných zainteresovaných strán a podnikli kroky na urýchlené plnenie **cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja**, na základe ktorých sa od krajín požaduje, aby prijali opatrenia v oblasti inkluzívneho a spravodlivého kvalitného vzdelávania (cieľ č. 4) a zmeny klímy (cieľ č. 13). Konkrétne, čiastkový cieľ 13.3 znie: „zlepšiť vzdelávanie, zvyšovanie povedomia a ľudské a inštitucionálne kapacity v oblasti zmierňovania zmeny klímy, adaptácie na ňu, znižovania jej vplyvu a včasného varovania.“ Čiastkovým cieľom 4.7 je „zabezpečiť, aby všetci študenti získali znalosti a zručnosti potrebné na podporu udržateľného rozvoja,“ čo sa predpokladá nielen ako spôsob zlepšovania súborov zručností a oživenia hospodárstva, ale aj ako podpora cieľov **globálneho občianstva a mieru**. Vzdelávanie zohráva v tejto zmene kľúčovú úlohu, ktorá si vyžaduje viac, než len zaradenie environmentálnych otázok do učebných osnov.

1.3. EHSV vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby zaviedli do praxe prvú zásadu **Európskeho piliera sociálnych práv**, ktorou je zabezpečiť, aby všetci v Európe mali právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, a aby sa toto právo uplatňovalo na zlepšenie poskytovania ekologických zručností a kompetencií v záujme ochrany životného prostredia a odborných zručností pre všetkých s cieľom podporiť uplatňovanie tejto zásady udržateľným verejným financovaním dohodnutým so sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou.

1.4. EHSV sa domnieva, že ekologické zručnosti, environmentálna zodpovednosť a udržateľný rozvoj by sa mali integrovať prierezovo do všetkých výsledkov vzdelávania (vedomosti, zručnosti, postoje a hodnoty) vo formálnom vzdelávaní, informálnom učení sa a neformálnom vzdelávaní žiakov a študentov všetkých vekových kategórií v každom sektore vzdelávania, učňovskej príprave a systéme odbornej prípravy zamestnancov v ekologických odvetviach aj mimo nich.

1.5. EHSV pripomína Európskej komisii a členským štátom, aby lepšie prepojili environmentálne politiky s politikami zamestnanosti a vzdelávania. To by zároveň pomohlo zamerať pozornosť na predvídanie a rozvoj zručností nezamestnaných alebo pracujúcich ľudí, ktorých odborná príprava by mala zahŕňať environmentálnu zodpovednosť s osobitným dôrazom na ekologické zručnosti. Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa téma zmeny klímy vo vzdelávaní a výučbe zosúladiť s demokratickou školskou kultúrou a so vzdelávacím prostredím „ekologickej kultúry“, v ktorých sa **vytvárajú ekologické školy**, ktoré sa vďaka priradenej infraštruktúre, pokiaľ ide o povedomie o klíme a ochranu životného prostredia, prevádzkujú udržateľným spôsobom v partnerstve so všetkými zainteresovanými stranami a v ktorých sa žiaci pripravujú na boj proti zmene klímy ako aktívni občania a takisto v rámci svojho budúceho povolania.

1.6. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby uskutočnila **výskum na úrovni EÚ** zameraný na rozvoj ekologických zručností a kompetencií v členských štátoch a vychádzala z neho pri príprave svojej politickej stratégie. Školy sú pre žiakov a študentov jedným z hlavných zdrojov informácií o environmentálnych otázkach, najmä v dobe vševediacieho internetu, sociálnych médií a falošných správ. Treba však získať viac informácií o politikách členských štátov EÚ týkajúcich sa začleňovania povedomia o zmene klímy, environmentálnej zodpovednosti a udržateľného rozvoja, ako sú ekologické zručnosti a kompetencie, do vzdelávacích politík a učebných osnov v rámci vzdelávania v ranom detstve, všeobecného vzdelávania a vysokoškolského vzdelávania. Takýto výskum by sa mal tiež zamerať na sociálne a profesionálne ekologické zručnosti a kompetencie v sektore odborného vzdelávania a prípravy (OVP), počiatočného vzdelávania a odbornej prípravy (počiatočné OVP) a ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy (ďalšie OVP) a odbornej prípravy na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu nezamestnaných a pracovníkov.

1.7. EHSV pripomína, že environmentálne zručnosti a kompetencie sú potrebné pre všetkých občanov, mladších aj starších. Preto by sa mala venovať väčšia pozornosť ich uplatňovaniu v súlade s vykonávaním **rámca kľúčových kompetencií** ⁽¹⁾ pre všetky typy vzdelávania v záujme zlepšenia občianskych kompetencií, ktoré sú potrebné na prevzatie zodpovednosti za životné prostredie, a „kompetencií v oblasti matematiky, vedy, technológie a inžinierstva“ potrebných na podporu environmentálnej udržateľnosti, najmä pokiaľ ide o vedecký a technický pokrok. Okrem toho by sa problematika ekologických zručností a environmentálnej zodpovednosti mala začleniť do všetkých predmetov, najmä do zemepisu, etiky a filozofie.

1.8. EHSV víta skutočnosť, že nový európsky program v oblasti zručností ⁽²⁾ (2020), ktorý vypracovala Európska komisia, sa zameriava na ekologické zručnosti, ale vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa v ňom nestanovuje cieľ pre krajiny, pokiaľ ide o podiel účasti dospelých na kvalitnej a inkluzívnej odbornej príprave v oblasti aspoň základných ekologických zručností a kompetencií, pričom sa v ňom navrhuje cieľ účasti dospelých na odbornej príprave v oblasti základných digitálnych zručností.

1.9. EHSV víta skutočnosť, že Európska zelená dohoda ⁽³⁾ (2019) predstavuje komplexnú stratégiu EÚ v oblasti ochrany životného prostredia a boja proti zmene klímy s cieľom dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu EÚ a že sa v nej oznámili rôzne stratégie, na ktoré budú nadväzovať ďalšie nariadenia, fondy a národné reformy. EHSV vyzýva členské štáty, aby zaviedli vnútroštátne politiky, ktoré by sa takisto zameriavali na vzdelávanie v oblasti environmentálnej zodpovednosti

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1.

⁽²⁾ COM(2020) 274 final.

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

a ekologických zručností a na **aktívne zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu** s cieľom uľahčiť spravodlivý prechod na ekologické hospodárstvo pre všetkých, najmä pre pracovníkov v upadajúcich sektoroch. EHSV pripomína, že takéto reformy sa musia uskutočniť v rámci účinného sociálneho dialógu s odborovými zväzmi učiteľov a pracovníkov, zamestnávateľmi a po konzultácii s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti.

1.10. EHSV víta návrh Európskej zelenej dohody na vytvorenie „**európskeho rámca kompetencií**“ a odporúča, aby ho Komisia vypracovala tak, aby sa dal uplatniť na **formálne vzdelávanie, informálne učenie sa a neformálne vzdelávanie** v rámci „otvorenej metódy spolupráce“, ktorá by zahŕňala zástupcov ministerstiev školstva, sociálnych partnerov zo sektorov vzdelávania a odbornej prípravy a ďalšie relevantné zainteresované strany, ako sú mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti mládeže a vzdelávania.

1.11. EHSV víta skutočnosť, že Európsky parlament prijal uznesenie o Európskej zelenej dohode⁽⁴⁾ a zdôraznil, že **priemyselná stratégia** musí zohľadňovať vplyv na pracovnú silu, ako aj **odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie pracovníkov**⁽⁵⁾. EHSV podporuje regionálny rozmer tejto stratégie a rozhodné riadenie spolu so sociálnym dialógom. EHSV zdôrazňuje, že podniky musia takisto vypracovať stratégie na ochranu životného prostredia, na čo je potrebný aj rozvoj zručností pre zamestnávateľov.

1.12. EHSV vyzýva budúce predsedníctva Rady EÚ a Európsku komisiu, aby zintenzívnili spoluprácu medzi **Radou pre vzdelávanie, Radou pre zamestnanosť a Radou pre životné prostredie** tak, aby tvorcovia rozhodnutí na najvyššej úrovni spájali boj proti zmene klímy s významom zabezpečenia ekologických zručností a kompetencií pre všetky vekové kategórie, a to vo všetkých formách a typoch vzdelávania a odbornej prípravy.

1.13. EHSV požaduje **komplexnú stratégiu na úrovni EÚ**, napríklad v podobe odporúčania Rady, ktorá by sa týkala zlepšenia vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti ekologických zručností a kompetencií, rozvoja stratégií pre ekologické školy a zabezpečenia zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie pre dospelých na pracovisku aj mimo neho, pokiaľ ide o zručnosti potrebné na ochranu životného prostredia, v prospech spoločnosti a na ekologizáciu hospodárstva. Navrhujeme, aby takéto odporúčanie Rady nadväzovalo na návrhy nového európskeho programu v oblasti zručností a zameralo sa na to, ako rozvíjať u všetkých jednotlivcov ekologický postoj, aby sa environmentálna zodpovednosť stala v rámci vzdelávania a odbornej prípravy v európskom vzdelávacom priestore prierezovou kompetenciou. Takisto by sa malo zamerať na rovnosť, pokiaľ ide o získavanie ekologických zručností pre všetky vekové kategórie a sociálno-ekonomicky znevýhodnené skupiny. Vykonávanie stratégie uvedeným spôsobom by si malo takisto vyžadovať, aby sa na toto zlepšenie vzdelávania a odbornej prípravy vyčlenili udržateľné a primerané technické, finančné a personálne zdroje a aby sa financovalo z verejného rozpočtu.

1.14. EHSV sa domnieva, že členské štáty by mali zaviesť komplexné politiky a financovanie na **podporu počiatočného a ďalšieho profesionálneho rozvoja učiteľov a škooliteľov v oblasti ochrany životného prostredia** ako prierezovej témy pre učiteľov všetkých predmetov, na všetkých stupňoch a vo všetkých druhoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj v špecifickom vzdelávaní zameranom na ekologické zručnosti a kompetencie. Členské štáty by mali takisto zabezpečiť učiteľom a škooliteľom náležitú odbornú podporu a poskytnúť im relevantné a aktuálne didaktické materiály, pomôcky, metódy a vyučovacie postupy v tejto oblasti.

1.15. EHSV pripomína, že získaním ekologických zručností na pracovisku by sa zvýšila odolnosť a adaptabilita pracovníkov, manažérov a zainteresovaných strán a zároveň by sa prispelo k ekologickému rastu. EHSV žiada, aby sa podporovala spolupráca a združovanie zdrojov medzi spoločnosťami (najmä MSP) s cieľom uspokojiť potreby odbornej prípravy v oblasti mäkkých a tvrdých ekologických zručností a kompetencií.

1.16. EHSV požaduje, aby sa zabezpečilo **financovanie ekologických zručností a kompetencií v oblasti ochrany životného prostredia z prostriedkov EÚ**, t. j., že napríklad **Erasmus +**, **ESF+**, balík na podporu obnovy a Fond na spravodlivú transformáciu by sa mali zameriavať na poskytovanie finančnej podpory na rozvoj ekologických zručností pre žiakov a študentov všetkých vekových kategórií.

⁽⁴⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2020 o európskom ekologickom dohovore.

⁽⁵⁾ Zvýraznil EHSV.

1.17. EHSV vyzýva na **ekologizáciu európskeho semestra** ⁽⁶⁾ a požaduje, aby Komisia spolupracovala s ministerstvami školstva, príslušnými sociálnymi partnermi a organizáciami občianskej spoločnosti na vypracovaní odporúčaní pre jednotlivé členské štáty EÚ, pokiaľ ide o zlepšenie poskytovania ekologických zručností a kompetencií na všetkých stupňoch a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy od **vzdelávania v ranom detstve až po vysokoškolské vzdelávanie a vzdelávanie dospelých**, pričom by sa mala zohľadniť účinná podpora dospelých na pracovisku aj mimo neho.

2. Všeobecné pripomienky

2.1. Boj proti zmene klímy má obrovský vplyv na sociálne podmienky, vzdelávanie, zamestnanosť a trh práce. Zvlášť významná mobilizácia občanov sa v Európe udiala v roku 2019, najmä zo strany študentov, ktorí žiadali verejné orgány, aby prijali naliehavé a ambiciózne opatrenia na boj proti zmene klímy. Environmentálnu zodpovednosť a ekologické zručnosti potrebujú všetci, spotrebiteľia a občania vo všeobecnosti, ako aj tvorcovia politik, podniky a pracovníci. Sú nevyhnutné pre všetky sektory a činnosti, a to v pracovnej sfére (pokiaľ ide o úlohy od strategického plánovania a inovácie až po prácu na základnej úrovni v závodoch a službách), ako aj v každodennom živote (napr. pokiaľ ide o domácnosti, dopravu a spotrebu), najmä ako integrovaná súčasť každého povolania, hoci niektoré z nich možno považovať za odborné pracovné miesta spojené s problematikou životného prostredia.

2.2. Narušenie hospodárstva spôsobené pandemiou COVID-19 by nemalo viesť k tomu, aby sa pre vlády a ľudí v celej Európe znížila priorita politiky v oblasti zmeny klímy. Európski politici, podniky, zákonodarcovia a aktivisti vyzvali svojich vedúcich predstaviteľov, aby zabezpečili ekologické investície s cieľom obnoviť rast po pandémii koronavírusu. Vychádzali pri tom z predpokladu, že boj proti zmene klímy a podpora biodiverzity prispievajú k vybudovaniu silnejších hospodárstiev. Balíky fiškálnych stimulov po pandémii COVID-19 poskytnú príležitosť začať transformačnú a ekologickú obnovu vytvorením ekologických pracovných miest.

2.3. Niekoľko krajín súčasne zažilo rozsiahle protesty, ktoré vyplynuli z fiškálnych a sociálnych reforiem, ktoré časť ich obyvateľov vníma ako nespravodlivé. Tento najnovší vývoj ukazuje naliehavosť a potrebu ambiciózných a významných politik v oblasti zmeny klímy, ktoré by mali byť inkluzívne a mali by podporovať najzraniteľnejšie regióny, sektory, pracovníkov a občanov všeobecne. Tieto politiky v oblasti zmeny klímy majú prirodzene **dosah na formálne vzdelávanie, informálne učenie sa a neformálne vzdelávanie osôb všetkých vekových skupín**, pričom ekologické zručnosti, environmentálna zodpovednosť a udržateľný rozvoj by sa mali prierezovo začleniť do výsledkov vzdelávania (vedomosti, zručnosti, postoje a hodnoty) v každom sektore vzdelávania, učňovskej príprave a poskytovaní odbornej prípravy zamestnancov v ekologických odvetviach aj mimo nich. Ekologické zručnosti a kompetencie by sa mali chápať ako tie, ktoré spoločnosť a hospodárstvo potrebujú v súvislosti s environmentálnymi požiadavkami. Problematika životného prostredia pokrýva celý rad otázok od zmeny klímy cez znečistenie až po prírodné zdroje a biodiverzitu.

2.4. Vzdelávanie zohráva rozhodujúcu úlohu pri zvyšovaní informovanosti o environmentálnych výzvach a pri formovaní postojov a správania, ktoré môžu priniesť zmenu. Zatiaľ čo mnoho 15-ročných mladých ľudí vidí svoju budúcnosť z hľadiska životného prostredia pesimisticky ⁽⁷⁾, podľa OECD ⁽⁸⁾ už mnohé krajiny začlenili **environmentálne témy do svojich učebných osnov** a zaoberajú sa otázkami, ako je recyklácia, modely dennej spotreby a udržateľné správanie. Školy sú pre žiakov a študentov jedným z hlavných zdrojov informácií o environmentálnych otázkach a miestom na výchovu zodpovedných a kriticky mysliacich občanov, ktorí vedia o príčinách a dôsledkoch environmentálnych problémov a chápu ich a takisto disponujú poznatkami, zručnosťami a postojmi potrebnými na nájdenie udržateľnejších riešení. Treba však získať viac informácií o politikách členských štátov EÚ týkajúcich sa začleňovania povedomia o zmene klímy, environmentálnej zodpovednosti a udržateľného rozvoja, ako sú ekologické zručnosti a kompetencie, do učebných osnov v rámci vzdelávania v ranom detstve, všeobecného vzdelávania a vysokoškolského vzdelávania.

⁽⁶⁾ Zasadnutie Rady pre životné prostredie, 5. marca 2019.

⁽⁷⁾ OECD (2019), Avvisati, F., *Is there a generational divide in environmental optimism?* (Existujú generačné rozdiely v otázke environmentálneho optimizmu?), PISA in Focus, č. 95.

⁽⁸⁾ OECD (2014), *Trends shaping education 2014 Spotlight 4* (Trendy formujúce vzdelávanie 2014, časť 4).

2.5. Ekologické zručnosti a kompetencie sú potrebné pre všetkých občanov, mladých i starších. Ide o prierezový pojem, ktorým sa chápe schopnosť začleniť environmentálne aspekty do ostatných zručností. To si vyžaduje dostatočnú úroveň poznatkov o problematike životného prostredia a ich pochopenie, ale zároveň aj solídny základ, pokiaľ ide o všeobecné a pracovné zručnosti. V rámci kľúčových kompetencií⁽⁹⁾ sa uvádza, že na prevzatie zodpovednosti za životné prostredie je potrebná *matematická kompetencia a kompetencia vo vede, v technológii a inžinierstve* na podporu environmentálnej udržateľnosti, najmä pokiaľ ide o vedecký a technický pokrok a občianske kompetencie. Kompetencie STEM sú dôležitým základom na pochopenie problematiky životného prostredia a takisto na vypracovanie riešení problémov. Dôležité sú aj kompetencie, ako je kritické myslenie, tvorivosť a spolupráca/tímová práca, pretože umožňujú environmentálne uvedomelé a aktívne občianstvo.

2.6. Podľa OECD má kurzy zamerané na životné prostredie vo väčšine krajín len málo škôl, o tejto téme sa však často diskutuje v rámci iných základných učebných osnov a mnoho škôl ponúka mimoškolské aktivity zamerané na životné prostredie⁽¹⁰⁾. Stále však neexistuje žiadny špecializovaný **medzinárodný výskum** národných stratégií a učebných osnov v oblasti environmentálnej vedy, environmentálnych postojov a špecifického rozvoja poskytovania ekologických zručností a ich hodnotenia. EHSV preto vyzýva Európsku komisiu, aby uskutočnila výskum zameraný na rozvoj ekologických zručností a kompetencií v členských štátoch a aby pri vypracovávaní svojej stratégie vychádzala z jeho výsledkov.

2.7. Ekologizácia hospodárstva znamená produkciu výrobkov a služieb s menšou spotrebou energie, menším množstvom surovín a so zníženými emisiami uhlíka. Vztahuje sa na všetky hospodárske činnosti vo všetkých sektoroch a do svojej pôsobnosti zahŕňa pracovníkov a spotrebiteľov⁽¹¹⁾. Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo zahŕňa štrukturálne zmeny vo všetkých sektoroch a povolaniach, keďže vznikajú nové ekologické povolania alebo po nich rastie dopyt. Väčšinou sa však vyžaduje ekologizácia existujúcich povolanií. To sa premieta do **nových súborov zručností, ktoré si vyžadujú aktualizáciu učebných osnov**, či dokonca nové kvalifikácie na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy.

2.8. Každé povolanie má svoje osobitné environmentálne aspekty, ktoré treba zohľadniť. Kým ekologizácia hospodárstva vytvára potreby v oblasti zručností, najmä v konkrétnych sektoroch, ako je efektívnosť využívania energie a zdrojov, stavebníctvo alebo výroba, prechod na obehové hospodárstvo vytvára potreby v oblasti ekologických zručností v celom rade priemyselných odvetví. Takéto nové súbory zručností sa musia odrážať aj v rôznych sektoroch vzdelávania vrátane odborného vzdelávania a prípravy (OVP), ktoré siahajú od počiatočného vzdelávania a odbornej prípravy (počiatočné OVP) po ďalšie vzdelávanie a odbornú prípravu (ďalšie OVP), ako aj učebné osnovy učňovskej prípravy. Tieto nové ekologické zručnosti môžu pokrývať veľmi technické a špecifické pracovné zručnosti aj tzv. mäkkšie zručnosti, ako je zodpovedné využívanie zdrojov, čo môže byť dôležité pre rôzne povolania, úrovne hierarchie a odvetvia⁽¹²⁾.

2.9. Stále neexistuje **komplexná stratégia na úrovni EÚ**, napríklad odporúčanie Rady, týkajúca sa zlepšenia vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti ekologických zručností a kompetencií, rozvoja stratégií v oblasti ekologických zručností a zabezpečenia zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie pre dospelých na pracovisku aj mimo neho, pokiaľ ide o zručnosti potrebné na ochranu životného prostredia, v prospech spoločnosti a na ekologizáciu hospodárstva. EHSV víta skutočnosť, že nový európsky program v oblasti zručností⁽¹³⁾ (2020), ktorý vypracovala Európska komisia, sa zameriava na ekologické zručnosti, ale vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa v ňom nestanovuje cieľ pre krajiny, pokiaľ ide o podiel dospelých, ktorí majú mať aspoň základné ekologické zručnosti a kompetencie, pričom sa v ňom navrhuje cieľ účasti dospelých na odbornej príprave v oblasti základných digitálnych zručností. Navrhujeme, aby takéto odporúčanie Rady nadviazovalo na návrhy nového európskeho programu v oblasti zručností a zameralo sa na to, ako rozvíjať u všetkých

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1.

⁽¹⁰⁾ OECD (2012), *How 'green' are today's 15-year-olds?* (Nakoľko ekologickí sú dnešní 15-roční?), PISA in Focus, č. 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011), *Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy* (Pracovnoprávne vzťahy a udržateľnosť: úloha sociálnych partnerov pri prechode na ekologické hospodárstvo).

⁽¹²⁾ Cedefop (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Zručnosti pre ekologické pracovné miesta, aktualizácia z roku 2018). Európska súhrnná správa. Výskum Cedefop sa zameriava na vývoj v Nemecku, Dánsku, Španielsku, Estónsku, vo Francúzsku a v Spojenom kráľovstve.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

jednotlivcov ekologický postoj, aby sa environmentálna zodpovednosť stala v rámci vzdelávania a odbornej prípravy v európskom vzdelávacom priestore prierezovou kompetenciou. Takisto by sa malo zamerať na rovnosť, pokiaľ ide o získavanie ekologických zručností pre všetky vekové kategórie a sociálno-ekonomicky znevýhodnené skupiny.

2.10. Prechod na obehové a nízkouhlíkové hospodárstvo nevyhnutne zmení odvetvové a profesijné štruktúry a prinesie príležitosti, ale aj výzvy, a to vrátane upadajúcich odvetví a odvetví, ktoré čelia prekážkam v súvislosti s náborm pracovníkov. Z tohto hľadiska by prispôbené prístupy k zraniteľnejším skupinám dospelých, ako sú osoby s nízkou kvalifikáciou⁽¹⁴⁾, priniesli ďalšie sociálno-ekonomické výhody.

2.11. Mali by sa zaviesť komplexné politiky a financovanie na podporu počiatočného a kontinuálneho profesijného rozvoja učiteľov a školiteľov v oblasti ochrany životného prostredia ako prierezovej témy pre učiteľov všetkých predmetov, na všetkých stupňoch a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj v špecifickej odbornej príprave zameranej na ekologické zručnosti a kompetencie. Takisto by sa malo zabezpečiť poskytovanie náležitej odbornej podpory učiteľom a školiteľom spolu s relevantnými a aktuálnymi didaktickými materiálmi, pomôckami, metódami a vyučovacími postupmi v tejto oblasti.

2.12. Podľa nedávneho výskumu⁽¹⁵⁾ sa programy odbornej prípravy zamerané na rozvoj zručností nezamestnaných alebo pracujúcich ľudí vo všeobecnosti zriedka zameriavajú na ekologické zručnosti, hoci sektorové organizácie a charitatívne/neziskové organizácie sú niekedy pri rozvoji týchto zručností aktívne. Môže to odrážať slabé prepojenie medzi politikami súvisiacimi so životným prostredím a politikami zaoberajúcimi sa zamestnaním a zručnosťami vrátane predvídaní zručností. V skúmaných krajinách sa nariadenia, politiky a stratégie zriedkavo zameriavajú len na ekologické zručnosti a pracovné miesta. Zároveň sú zriedkavé dotácie a stimuly pre podniky zamerané na rozvoj ekologických zručností.

3. Konkrétne pripomienky

3.1. EHSV pripomína, že podľa **cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja** sa od krajín vyžaduje, aby prijali opatrenia v oblasti inkluzívneho a spravodlivého kvalitného vzdelávania (cieľ č. 4) a zmeny klímy (cieľ č. 13). Konkrétne, čiastkový cieľ 13.3 znie: „zlepšiť vzdelávanie, zvyšovanie povedomia a ľudské a inštitucionálne kapacity v oblasti zmierňovania zmeny klímy, adaptácie na ňu, znižovania jej vplyvu a včasného varovania.“ Čiastkový cieľ 4.7 je „zabezpečiť, aby všetci študenti získali znalosti a zručnosti potrebné na podporu udržateľného rozvoja,“ čo sa predpokladá nielen ako spôsob zlepšovania zručností a oživenia hospodárstva, ale aj ako podpora **cieľov globálneho a aktívneho demokratického občianstva a mieru**.

3.2. EHSV zdôrazňuje, že treba zaviesť do praxe prvú zásadu **Európskeho piliera sociálnych práv**, ktorou je zabezpečiť, aby všetci v Európe mali právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie v súvislosti so zlepšením poskytovania ekologických zručností a kompetencií pre všetkých, a podporiť uplatňovanie tejto zásady udržateľným verejným financovaním dohodnutým so sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou.

3.3. EHSV víta skutočnosť, že Európska zelená dohoda⁽¹⁶⁾ uverejnená 11. decembra 2019 predstavuje komplexnú stratégiu EÚ v oblasti boja proti zmene klímy a ochrany životného prostredia s cieľom dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu EÚ a že sa v nej oznámili rôzne stratégie, na ktoré budú nadväzovať ďalšie nariadenia, fondy a národné reformy. EHSV osobitne víta, že v Európskej zelenej dohode sa kladie dôraz na skutočnosť, že: „školy, inštitúcie odbornej prípravy a univerzity majú všetky predpoklady na to, aby žiakov a študentov, rodičov a širšiu komunitu zapojili do zmien potrebných na úspešnú transformáciu.“ V Európskej zelenej dohode sa takisto zdôrazňuje význam aktívneho zvyšovania kvalifikácie a rekvifikácie s cieľom uľahčiť spravodlivú transformáciu na ekologické hospodárstvo pre všetkých, najmä pre pracovníkov v upadajúcich sektoroch.

⁽¹⁴⁾ Pozri štúdiu Cedefop (2020), *Empowering adults through upskilling and reskilling pathways, Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling* (Posilnenie postavenia dospelých pomocou zvyšovania kvalifikácie a rekvifikácie, časť 1: dospelá populácia s potenciálom na zvýšenie kvalifikácie a rekvifikáciu), ktorá prináša komplexný prehľad o dospelých osobách s nízkou úrovňou zručností v EÚ27 a v Spojenom kráľovstve.

⁽¹⁵⁾ Cedefop (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Zručnosti pre ekologické pracovné miesta, aktualizácia z roku 2018). Európska súhrnná správa. Tento výskum sa zameriava na vývoj v Nemecku, Dánsku, Španielsku, Estónsku, vo Francúzsku a v Spojenom kráľovstve.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4. V Európskej zelenej dohode sa oznamuje plán Európskej komisie vypracovať „**európsky rámec kompetencií** s cieľom pomôcť rozvíjať a hodnotiť vedomosti, zručnosti a postoje v oblasti zmeny klímy a udržateľného rozvoja. Takisto poskytne podporné materiály a uľahčí výmenu osvedčených postupov v rámci únijných sietí programov odbornej prípravy učiteľov.“ EHSV víta tento návrh a odporúča Komisii, aby vypracovala rámec kompetencií tak, aby sa dal uplatniť na **formálne vzdelávanie, informálne učenie sa a neformálne vzdelávanie** v rámci „otvorenej metódy spolupráce“, ktorá by zahŕňala zástupcov ministerstiev školstva, sociálnych partnerov zo sektorov vzdelávania a odbornej prípravy a ďalšie relevantné zainteresované strany, ako sú mimovládne organizácie zamerané na mládež a vzdelávanie.

3.5. Z hľadiska formálneho vzdelávania sa ekologické zručnosti a zameranie na zmenu klímy vo vzdelávaní a výučbe spájajú s demokratickejšou školskou kultúrou a so vzdelávacím prostredím „ekologickej kultúry“. To vedie k **vytváraniu ekologických škôl**, ktoré sa prevádzkujú udržateľným spôsobom v partnerstve so všetkými zainteresovanými stranami a v ktorých sa žiaci pripravujú na boj proti zmene klímy ako aktívni občania a takisto v rámci svojho budúceho povolania.

3.6. Ekologické zručnosti sa musia rozvíjať v rámci národných **stratégií aktívneho vzdelávania/odbornej prípravy a zručností** v spolupráci s príslušnými subjektmi a ako súčasť účinného sociálneho dialógu a po konzultácii s príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti vrátane študentov, mládeže, učiteľov a organizácií rodičov v záujme podpory nízkouhlíkového a sociálne inkluzívnejšieho hospodárstva efektívne využívajúceho zdroje. Tieto stratégie sa takisto musia formovať a aktualizovať využívaním efektívneho systému predvídaní potrebných zručností a zosúladovania ponúkaných a požadovaných zručností⁽¹⁷⁾, ktorý by zahŕňal všetky príslušné zainteresované strany, najmä sociálnych partnerov a mimovládne organizácie zamerané na mládež a vzdelávanie, a zohľadňoval ďalšie politické ciele, napríklad ciele týkajúce sa vzdelávania, zamestnanosti, ochrany životného prostredia, obehového hospodárstva a migrácie. Umožnilo by to včasné a cieleňé poskytovanie vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti ekologických zručností, ktoré by zodpovedalo potrebám spoločnosti a hospodárstva. Pokiaľ ide o prechod na obehové hospodárstvo ako strategický cieľ pre členské štáty, podpora poskytovania ekologických zručností by sa mala zosúladiť aj s národnými stratégiami rastu, aby sa zabezpečilo, že iniciatívy v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy spĺňajú národné strategické ciele.

3.7. Okrem formálneho vzdelávania prispieva k vzdelávaniu v oblasti environmentálneho občianstva aj neformálne prostredie tým, že poskytuje príležitosť a podmienky, ktoré mladým ľuďom umožňujú získať súbor vedomostí, ako aj zručnosti, hodnoty, postoje a environmentálne opatrenia potrebné na to, aby sa stali environmentálne uvedomelými občanmi. „Environmentálne uvedomelý občan je okrem toho oprávnený a motivovaný zapájať sa do spoločnosti ako sprostredkovateľ zmeny smerom k riešeniu súčasných problémov v oblasti životného prostredia, predchádzaniu vytváraniu nových problémov a dosahovaniu udržateľnosti a obnovovaniu našich (ľudských) vzťahov s prírodou. K rozvoju kompetencií mladých ľudí potrebných na aktívnu občiansku účasť, ktorá je nevyhnutná na dosiahnutie environmentálnych a sociálnych zmien, môžu prispieť pedagogické prístupy, ktorých súčasťou je miestne orientované vzdelávanie, občianska výchova v oblasti ekológie, pedagogika v oblasti ekologickej spravodlivosti, spôsobilosť aktívne konať a spoločenskovedné, bádateľsky zamerané učenie sa⁽¹⁸⁾.“ Preto je nevyhnutné podporovať **programy neformálneho vzdelávania a organizácie využívajúce tieto metódy zvyšovania kvalifikácie**, pretože dopĺňajú formálne vzdelávanie v školách.

3.8. Na základe historicky prvého **spoločného zasadnutia Rady** ministrov financií a ministrov školstva EÚ v roku 2019⁽¹⁹⁾ výbor vyzýva budúce predsedníctva Rady EÚ a Európsku komisiu, aby zintenzívnili spoluprácu medzi Radou pre vzdelávanie, Radou pre zamestnanosť a Radou pre životné prostredie tak, aby tvorcovia rozhodnutí na najvyššej úrovni prepojili boj proti zmene klímy s významom zabezpečenia ekologických zručností a kompetencií pre všetky vekové kategórie.

⁽¹⁷⁾ Viac informácií o predvídaní zručností a zosúladovaní ponúkaných a požadovaných zručností v rámci komplexného systému riadenia zručností je k dispozícii na webovej stránke Cedefop o predvídaní potrebných zručností a zosúladovaní ponúkaných a požadovaných zručností. Pokiaľ ide o dôležitosť predvídaní potrebných zručností so zameraním na ekologické zručnosti, pozri Cedefop (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Zručnosti pre ekologické pracovné miesta, aktualizácia z roku 2018).

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. a kol. (2020): *Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth*. In: Hadjichambis A. a kol. (vyd.) *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education*. Environmental Discourses in Science Education, vol. 4. Springer, Cham.

⁽¹⁹⁾ Spoločné zasadnutie ministrov školstva a ministrov financií.

3.9. EHSV takisto víta skutočnosť, že Európsky parlament prijal uznesenie o Európskej zelenej dohode⁽²⁰⁾, v ktorom „zdôrazňuje, že **priemyselná stratégia** musí náležite zohľadňovať vplyv na pracovnú silu, ako aj **odbornú prípravu, rekvalifikáciu a zvyšovanie kvalifikácie pracovníkov**“⁽²¹⁾; vyzýva Komisiu, aby pozorne preskúmala regionálny rozmer tejto stratégie a aby zabezpečila, že sa na nikoho a na žiadny región nezabudne; trvá na tom, že stratégia musí zahŕňať sociálny dialóg, do ktorého sú pracovníci plne zapojení.“ EHSV zdôrazňuje, že podniky musia takisto vypracovať stratégie na ochranu životného prostredia, pre ktoré je potrebný aj rozvoj zručností pre zamestnávateľov.

3.10. Environmentálna zodpovednosť sa začína tým, že ľuďom sa poskytujú informácie o tom, aké technické riešenia treba začať využívať na ekologizáciu hospodárstva, súkromného života a domácností. Preto je nevyhnutné zaviesť opatrenia, aby mali podniky, verejné orgány a domácnosti k dispozícii viac technologických ekologických riešení, ako aj školenia zamerané na ich využívanie, a to pomocou učenia sa praxou. Stratégia spravodlivej transformácie⁽²²⁾ by preto mala **podporovať rozvoj kompetencií a zručností dospelých všetkých vekových kategórií** na pracoviskách aj mimo nich, a pomôcť im tak pri výbere a zmene povolania a pri osvojení si udržateľného životného prístupu.

3.11. Je nevyhnutné pretaviť do reality prvú zásadu Európskeho piliera sociálnych práv, aby sa zabezpečilo, že všetci dospelí budú mať rovnaký prístup ku kvalitnému a inkluzívnemu odbornému vzdelávaniu a celoživotnému vzdelávaniu na pracoviskách aj mimo nich, pokiaľ ide o ekologické zručnosti, kompetencie, ekologické technológie a tvrdé a mäkké ekologické zručnosti pri konkrétnych povolaniach, čo povedie k uznávaniu odbornej prípravy s cieľom zvýšiť úroveň kvalifikácie. Pracovníkom s akoukoľvek úrovňou zručností a v podnikoch všetkých veľkostí, bez ohľadu na odvetvie a zemepisnú oblasť, v ktorých pracujú, by sa mala poskytovať účinná podpora na zlepšenie prístupu k odbornej príprave v oblasti ekologických zručností a zručností pre ekologické pracovné miesta. Túto podporu treba rozvíjať ako národnú a sektorovú stratégiu so zapojením rád pre sektorové zručnosti a sociálnych partnerov s osobitným dôrazom na kvalitu odbornej prípravy poskytovateľov.

3.12. EÚ musí prostredníctvom svojich projektov, ktoré môžu takisto vytvárať kvalitné pracovné miesta, zvýšiť investície do znižovania svojich emisií uhlíka a uhlíkovej stopy. **Financovanie ekologických zručností a kompetencií v oblasti ochrany životného prostredia** je nevyhnutnou súčasťou programu Erasmus+ na podporu projektov spolupráce zameraných na mladých ľudí a vzdelávanie v boji proti zmene klímy, v oblasti mobility a výmen študentov, mládeže a zamestnancov, ktoré sa týkajú vzdelávania, rozvoja ekologických škôl a odbornej prípravy pedagógov. EHSV konštatuje, že Komisia sa usiluje poskytnúť členským štátom nové finančné zdroje na zvýšenie udržateľnosti školských budov a prevádzky škôl s cieľom využiť v roku 2020 investície do školskej infraštruktúry vo výške 3 miliárd EUR. Súhlasíme s tým, aby sa na poskytovanie finančnej podpory na rozvoj ekologických zručností žiakov a študentov všetkých vekových kategórií zameriavali aj ďalšie fondy EÚ, ako napríklad ESF+, balík na podporu obnovy a Fond na spravodlivú transformáciu. Zároveň je potrebné zabezpečiť udržateľné verejné investície do vzdelávania a odbornej prípravy⁽²³⁾.

3.13. Podpora odbornej prípravy dospelých je dôležitým prínosom pre jednotlivcov, zamestnávateľov a celé hospodárstvo v rámci zásadnej **transformácie sveta práce**, najmä v dôsledku zmeny klímy. **Financovanie zvyšovania kvalifikácie a rekvalifikácie** pracovnej sily s pomocou ESF+, iných európskych fondov, vnútroštátnej podpory verejných služieb zamestnanosti a príspevku zamestnávateľov je nanajvýš dôležité a malo by sa opierať o účinné stratégie rekvalifikácie a zvyšovania kvalifikácie. Podpora spolupráce a združovania zdrojov medzi podnikmi na uspokojenie potrieb odbornej prípravy môže byť zvlášť užitočná pre MSP, ktoré nemajú dostatok času a zdrojov na to, aby poskytovali odbornú prípravu samy⁽²⁴⁾. Získaním ekologických zručností na pracovisku by sa zvýšila odolnosť a adaptabilita pracovníkov, manažérov a zainteresovaných strán a zároveň by sa prispelo k ekologickému rastu.

⁽²⁰⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. januára 2020 o európskom ekologickom dohovore.

⁽²¹⁾ Zvýraznil EHSV.

⁽²²⁾ Mechanizmus spravodlivej transformácie je súčasťou investičného plánu Európskej zelenej dohody, v rámci ktorého sa zmobilizujú investície vo výške najmenej 100 miliárd EUR na poskytnutie dodatočnej cielenej podpory regiónom, ktoré najviac pociťujú dôsledky prechodu na klimaticky neutrálne hospodárstvo a majú slabšiu kapacitu vyrovnáť sa s touto výzvou.

⁽²³⁾ Ú. v. EÚ C 262, 25.7.2018, s. 1.

⁽²⁴⁾ Cedefop (2019), *Skills for green jobs: 2018 update* (Zručnosti pre ekologické pracovné miesta, aktualizácia z roku 2018). Výskum sa zameriava na vývoj v Nemecku, Dánsku, Španielsku, Estónsku, vo Francúzsku a v Spojenom kráľovstve.

3.14. EHSV víta skutočnosť, že 5. marca 2020 sa zišla Rada pre životné prostredie a diskutovala o zelenej dohode a **ekologizácii európskeho semestra** ⁽²⁵⁾, a žiada Komisiu, aby spolupracovala s ministerstvami školstva, príslušnými sociálnymi partnermi a organizáciami občianskej spoločnosti na vymedzení odporúčaní pre jednotlivé členské štáty EÚ, pokiaľ ide o zlepšenie poskytovania ekologických zručností a kompetencií na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy od vzdelávania v ranom detstve až po vysokoškolské vzdelávanie a vzdelávanie dospelých, a to pri zohľadnení účinnej podpory dospelých na pracoviskách aj mimo nich.

V Bruseli 2. decembra 2020.

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Zasadnutie Rady pre životné prostredie, 5. marca 2019.